

Zapisnik 4. sestanka skupne delovne skupine

Anhovo, 15. 6. 2015

Trajanje: od 17.00 do 19.00

Prisotni Peter Korenjak, Klemen Stanič, Marko Bucik, Janez Medvešček, Klara Medvešček, Ivan Križnič

Zunanji gost: dr. Marko Vudrag

Zapisnikar: Peter Korenjak

Dnevni red 4. sestanka:

1. Predstavitvev dr. Vudrag-a na podlagi naših vprašanj
2. Potrditev pravil delovanja delovne skupine za okolje in zdravje
3. Potrditev 3. Zapisnika
4. Razno

Ad1: Predstavitvev dr. Vudrag-a na podlagi naših vprašanj

Marko Bucik prebere vprašanja pripravljena za dr. Vudraga:

- Ali že obstajajo kakšni podatki o zdravstvenem stanju prebivalcev Občine Kanal ob Soči oz. študije umrljivosti ali kakšni drugi podatki povezani z vplivi na zdravje (razen vplivov azbesta)?
- Kateri so možni viri takšnih podatkov in katere institucije se z njimi ukvarjajo?
- Kakšne zdravstvene vplive je smiselno raziskovati v povezavi z možnimi zdravstvenimi vplivi v okolju, v katerem živijo prebivalci Občine Kanal? Kakšne so možne bolezni v tem okolju?
- Na kakšen način se je smiselno lotiti raziskav o vplivih na zdravje, koliko časa takšne raziskave potekajo in kaj lahko pričakujemo od rezultatov?
- S katerimi institucijami in strokovnjaki je smiselno pri tem sodelovati?

Dr. Vudrag je uvodoma predstavil preventivne programe za odkrivanje rakavih sprememb: DORA, ZORA, SVIT.

Glavni poudarki odgovorov dr. Vudraga na vprašanja delovne skupine:

- Pri interpretiranju zdravstvenega stanja je potrebno upoštevati demografijo (starost prebivalcev, ruralno/urbano okolje, ...), z razvojem medicine je več odkrivanja bolezni, na ravni Slovenije je na prvem mestu umrljivosti rak.
- Alkohol in zloraba alkohola je še tudi veliko odprto vprašanje, na področju tobaka pa smo že veliko naredili.
- Zdravstveno stanje na Goriškem ni drugačno kot v Sloveniji. Imamo sicer nekoliko starejše prebivalstvo, kar vpliva na zdravstveno stanje. Rak kože v občini Kanal ni tako razširjen kot drugje.
- Rak debelega črevesja je na 2. mestu in bo potrebno dosti več narediti na preventivi (program SVIT).
- Rak pljuč je še vedno hud zalogaj, saj se ga pozno odkrije – preživetje je slabše kot pri drugih rakih. In pri tem smo v naši regiji slabši – mezoteliom je posledica dela z azbestom. Populacijsko gledano ta vrsta raka ni zelo razširjena (seveda je vsako življenje dragoceno).
- Veliko kemikalij je v hrani, ki jo dnevno kupujemo v trgovinah. Rak debelega črevesja je zelo verjetno posledica uživanja te hrane.
- Uporaba avtomobilov zelo vpliva na zdravje ljudi, velika mesta so zelo onesnažena (plini, prah, hrup). Pomembni so samo delci PM10 in manjši, ker večji od tega ne pridejo v pljuča.
- Če primerjamo industrijo s prometom, ima večji negativni vpliv promet.

Razpoložljivost podatkov o zdravstvenem stanju: takšni podatki obstajajo – letopis. Imamo 2 dobri zbirki – ena je register raka (poročilo za 2 leti nazaj). Problem se odpre, če želiš dobiti podatke npr. za Gorenjo Vas – v tem primeru potrebujemo eksperta, da to z znanstvenim pristopom prouči in pripravi kakovostno študijo.

Eden aktualnih projektov Nacionalnega inštituta za javno zdravje (NIJZ) je projekt izdelave zdravstvenega profila občin v Sloveniji, ena od občin v študiji je tudi Občina Kanal ob Soči. Projekt bo predvidoma zaključen jeseni 2015.

Dr. Vudrag je povedal tudi, da želi sodelovati v delovni skupini s ciljem, da skupaj določamo potrebe po analizi podatkov.

Sledila je predstavitev dr .Vudraga – glej prilogo.

Predstavitvi je sledila diskusija:

Ivan Križnič izpostavi trditev, da je umrljivost do 65 leta starosti je v Občini Kanal skoraj 100 % višja kot v občini Brda.

Dr. Vudrag odgovarja: na prvi pogled se mi zdijo ti podatki pretirani – počakajmo na študijo.

Ivan Križnič – dajmo to preverit – podatke smo dobili na internetu in so verodostojni

Dr. Vudrag: treba je biti pazljiv pri teh podatkih – potrebno je preudarno ravnati s temi podatki – ta podatek - navedba ne more ostati neopažen. V Anhovem ne more biti slabše kot v Ljubljani. Če odmislimo zgodbo z azbestom, imate v Anhovem dosti boljšo situacijo kot v Ljubljani. Res pa je, da dosti vplivov prihaja iz sosednje Italije – Padske nižine, Malfancon je tudi pomemben dejavnik onesnaževanja regije.

Dr. Vudrag: poleg obstoječega projekta ugotavljanja zdravstvenega stanja v občinah ne vidi posebnega razloga, da bi se lotili kakšne posebne dodatne študije. Mezoteliom bo prisoten vsaj še 20-25 let, vse ostalo pa ne bo pokazalo kašnih odstopanj. Pomembno je sodelovanje med inštitucijami, strokovnjaki in zainteresiranimi.

Janez Medvešček: »Ali lahko snovi, ki jih kurimo v cementni peči, pridejo v organizem preko delcev PM10?«

Dr. Vudrag: veliko snovi iz dimnih plinov se veže na material, ki pride v proces. Pomembno je tudi, kaj imamo v osnovni surovini. Poleg tega je potrebno vedeti, kaj so emisijske in kaj imisijske koncentracije in mejne vrednosti.

Dr. Vudrag je izpostavil, da se tudi doma srečujemo z zelo nevarnimi snovmi, kot so dioksini, furani, ki nastajajo pri gorenju v domačih kuriščih (v območju med 400-500 stopinj celzija). Tudi če pogledamo čistila, ki jih imamo doma, so to nevarne snovi.

Janez Medvešček – smiselno bi bilo dobit podatke samo za občino Kanal

Dr. Vudrag: ko bo študija končana – predvidoma jeseni, bo prišla ekipa in predstavila podatke iz študije.

Ivan Križnič – nimamo podatkov o imisijskih vrednostih delcev pod 5 mikronov – ti so najzahrbtni – povzročajo bolezn. Temperatura v kurišču je sedaj višja – ali Salonit razpolaga s temi podatki.

Tanja Ljubič Mlakar – od imisijskih podatkov merimo redno PM10 in sestave teh delcev, po novem merimo tudi delce PM2,5 – izvajamo vzporedne meritve. V preteklosti smo izvajali različne študije dioksinov, furanov, živega srebra, itd., letos pa izvajamo še študijo organskih snovi (nadaljuje se še v poletnem času) – v vse študije so vključene zunanje inštitucije.

Ivan Križnič – delci – manjši sežejo dlje ne samo okoli dimnika- to je zaskrbljujoče – Kambreško ima lahko zaradi tega tudi najvišje vrednosti.

Tanja Ljubič Mlakar: te vrednosti so še vedno zelo nizke. Naš vplivi lahko potujejo drugam, lahko pa tudi drugi pridejo k nam – pri imisijskih meritvah gre za vsoto vseh vplivov. Vsakega zanima, kaj ima na lastni lokaciji – zato so najboljši pokazatelj za stanje v lokalnem okolju imisijske meritve.

Tanja Ljubič Mlakar: do sedaj se meritve manjše od 5 mikronov še niso delale tako sistematično kot meritve PM10. Salonit Anhovo je verjetno eden redkih, ki je pričel izvajati meritve PM2,5.

Ivan Križnič – iz zgodovine se učimo – azbest je bil primer, ko je do tega ko se je ukinilo proizvodnjo poteklo kar nekaj časa od študij, ki so pokazale težave. Elektro filtri so se ukinili – do koliko mikronov vrečasti filtri zdržijo?

Dr. Vudrag: nano delce se lahko samo posredno meri, ker so premajhni, pri drugih delcih, ki jih lahko merimo, ne bomo težko določili kateri so od Anhovega in kateri ne. Tukaj moramo iti z logično razlago. Meritve PM10 PM2,5 so točne, ker so naprave umerjene.

Klemen Stanič je pojasnil, kako poteka sistem čiščenja dimnih plinov s filtri v cementarni. Vrečasti filtri so boljši od elektrostatičnih.

Janez Medvešček – v tehnologije se ne bom spuščal – kaj pomeni kurjenje odpadkov in nevarnih odpadkov – cementarna je bila projektiranja za mazut – delci so – če bi se peč kurila samo s čistim plinom oz. mazutom bi peč gorela z manj vplivi na okolje. Dovoljenje ima Salonit Anhovo praktično za kurjenje vsega. Brezpredmetno je, da cementarna obremenjuje okolje. Kakšen je direktni vpliv kurjenja odpadkov.

Tanja Ljubič Mlakar: na Dnevih odprtih vrat smo to predstavljali – eden od teh prikazov je tudi, kako na okolje vpliva uporaba sekundarnih energentov. Ni bistvenih razlik, ker se je tehnologija razvijala hkrati z uporabo alternativnih goriv - to se dogaja že 30 let – pri nas je tehnologija zelo sodobna.

Janez – a se to ureja z aditivi v proces.

Tanja Ljubič Mlakar– res imamo široko paletu goriv, ki pa morajo biti dobro izbrane in ne smejo povzročati težav v procesu. Od goriv uporabljamo nekaj vrst. Ne smeš pa uporabljat vseh na listi – morajo iti skozi vhodno kontrolo – če pride iz uvoza je potrebno celo pridobiti dovoljenje ministrstva.

Druga predstavitev

Ivan Križnič – cilj zaradi katerega smo tukaj – če bil leta 95 preračunali, kaj bi bilo, če bi takrat še 5 let podajšali azbest, bi to pomenilo velike posledice.

Leta 1992 je Anhovo je dalo vlogo, da poleg plina uporablja tudi premog do max. 10 %. Danes IPPC dovoljenje nima nikakršne podlage. Kam prelivamo ta dobiček, zakaj se cementarne v Italiji zapirajo, zakaj izvažamo klinker v Italijo.

Dr. Vudrag – dajmo it po korakih, a je dobro da tako kurimo ali drugače. Kar se tiče direktnih vplivov na zdravje – počakamo na študijo.

Ivan Klemen – vprašanje CI, ki ga večkrat izpostavlja – da se to upošteva pri analizi – vprašanje glede raka na možganih. Z vašega vidika, na katere snovi, polutante bi morali biti bolj pozorni, da bi te zadeve poskušali bolje upoštevati.

Klara – rak dojk – ali se dela kakšne analize. zakaj prihaja do pogostejšega raka dojk?

Dr. Vudrag – debelejša ženska, zgodnejša menstruacija, poznejša rojstva, prehrana,+ genetika; goriška populacija ni preveč SLO – zato je ta populacija nekoliko drugačna kot SLO – se gensko očitno razlikujemo od SLO – je več faktorjev, ne moremo pa trditi zagotovo, kaj je vzrok.

Tanja Ljubič Mlakar –ali je primerno odpirati tudi to debato o alergijah?

Dr. Vudrag – različne snovi so razlog, ki so podobne našim hormonom - naši hormoni imajo slabše receptorje kot te kemijske snovi.

Marko Bucik – delovna skupina bo bdela nad delovanjem Salonita Anhovo – delovna skupina želi napredek v študijah.

Naslednji sestanek delovne skupine: KS Kanal – nasproti pošte – termin september – točen datum uskladimo.

Zapisal: Peter Korenjak

Dostavljeno: člani delovne skupine